

Parlamentul
Republicii Moldova

SS nr. 51

23.04 2020

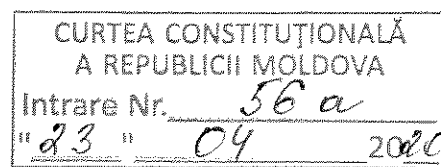
Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

*Curtea Constituțională
a Republicii Moldova*

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Serghei SÎRBU
2. Deputat în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Obiectul prezentei sesizări îl constituie Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat, semnat la Moscova, la 17 aprilie 2020.

În special, se solicită verificarea *a priori* a corespunderii Constituției Republicii Moldova a următoarelor prevederi din Acord:

- Art. 2;
- Art. 3, pct. 3;
- Art. 7, pct. 2;
- Art. 11.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. Constituția Republicii Moldova

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;

....

d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;

....

f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;

g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;

h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;

i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;

...

Articolul 96

Rolul

(1) Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice.

(2) În exercitarea atribuțiilor, Guvernul se conduce de programul său de activitate, acceptat de Parlament.

Articolul 126

Economia

(1) Economia Republicii Moldova este economie de piață, de orientare socială, bazată pe proprietatea privată și pe proprietatea publică, antrenate în concurență liberă.

(2) Statul trebuie să asigure:

a) reglementarea activității economice și administrarea proprietății publice ce-i aparține în condițiile legii;

b) libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție;

c) protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;

d) stimularea cercetărilor științifice;

e) exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale;

f) refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic;

g) sporirea numărului de locuri de muncă, crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții;

h) inviolabilitatea investițiilor persoanelor fizice și juridice, inclusiv străine.

Articolul 129

Activitatea economică externă

(1) Parlamentul aprobă direcțiile principale ale activității economice externe, principiile utilizării împrumuturilor și creditelor străine.

(2) Guvernul asigură protejarea intereselor naționale în activitatea economică externă, promovează politica liberului schimb sau politica protecționistă, pornind de la interesele naționale.

Articolul 134

Statutul

(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.

(2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.

(3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

Articolul 135

Atribuțiile

“[...]

(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]”

2. LEGISLAȚIA INTERNĂ

Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova.

Articolul 1. Domeniul de aplicare

(1) Prezenta lege se aplică tratatelor internaționale ale Republicii Moldova și determină modul de inițiere, negociere, semnare, intrare în vigoare, aplicare, suspendare, denunțare sau stingere a acestora.

(2) Inițierea, negocierea, semnarea, intrarea în vigoare, aplicarea, suspendarea, denunțarea sau stingerea tratatelor internaționale ale Republicii Moldova se exercită în conformitate cu principiile și normele dreptului internațional, cu Convenția cu privire la dreptul tratatelor (Viena, 1969), Constituția Republicii Moldova, prezenta lege, precum și în conformitate cu prevederile tratatelor.

Articolul 4. Exprimarea consimțământului Republicii Moldova de a fi legată printr-un tratat internațional

(1) Consimțământul Republicii Moldova de a fi legată printr-un tratat internațional se exprimă prin semnare, schimbul instrumentelor care constituie un tratat, ratificare, acceptare, aprobare sau aderare la acesta ori prin oricare alt mijloc convenit de confirmare formală a consimțământului.

(2) Actul cu privire la consimțământul Republicii Moldova de a fi legată printr-un tratat internațional se adoptă de către autoritățile abilitate ale Republicii Moldova în conformitate cu atribuțiile acestora, stabilite prin Constituția Republicii Moldova și prin prezenta lege.

Articolul 5. Elaborarea textelor tratatelor internaționale

(1) Textele tratatelor internaționale se elaborează de organele centrale de specialitate ale administrației publice a Republicii Moldova, care au inițiat încheierea tratatelor internaționale în limitele competenței stabilite de legislație. Textele se elaborează, pornindu-se de la interesele Republicii Moldova în domeniul respectiv, în conformitate cu prevederile legislației interne, în limba de stat, cu traducere într-o limbă de circulație internațională în care vor fi purtate negocierile.

(2) Textele tratatelor internaționale pot fi elaborate de parteneri oficiali străini, din inițiativa acestora. În acest caz, organul central de specialitate al administrației publice a Republicii Moldova poate prezenta un proiect de alternativă, elaborat conform prevederilor alin.(1) al prezentului articol.

(3) Textele tratatelor internaționale pot fi elaborate în cadrul conferințelor internaționale sau în cadrul organizațiilor internaționale.

Articolul 7. Inițierea negocierilor

(1) Propunerile cu privire la inițierea negocierilor în vederea încheierii unui tratat internațional se prezintă:

a) Președintelui Republicii Moldova – în cazul tratatelor care urmează a fi încheiate în numele Republicii Moldova;

b) Guvernului Republicii Moldova – în cazul celorlalte tratate.

(2) Președintele Republicii Moldova sau Guvernul Republicii Moldova adoptă decizia cu privire la inițierea negocierilor. În cazul tratatelor internaționale specificate la art.11 alin.(1) și art.13 alin.(1) lit.d), adoptarea deciziei cu privire la inițierea negocierilor este precedată de consultarea Comisiei politice externe și integrare europeană a Parlamentului. În acest scop, Comisiei i se prezintă solicitarea de aviz consultativ, însoțită de argumentarea necesității încheierii tratatului internațional, cu specificarea eventualelor consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură pe care le implică încheierea tratatului internațional, proiectul acestuia în limba de stat și, după caz, în limba străină, avizul Ministerului Justiției privind compatibilitatea proiectului tratatului internațional cu prevederile Constituției Republicii Moldova și cu legislația națională, avizele altor ministere și autorități administrative centrale de specialitate vizate.

(3) Propunerea cu privire la inițierea negocierilor este prezentată de către organul responsabil pentru încheierea tratatului, de comun acord cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prin intermediul acestuia. Propunerea conține argumentarea necesității încheierii tratatului internațional, cu specificarea eventualelor consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură pe care le implică încheierea tratatului internațional, proiectul acestuia în limba de stat și avizele ministerelor și ale altor autorități administrative centrale de specialitate privind oportunitatea încheierii tratatului internațional. Ministerul Justiției prezintă avizul privind compatibilitatea proiectului tratatului internațional cu prevederile Constituției Republicii Moldova și cu legislația națională. Organul responsabil pentru încheierea tratatului asigură traducerea și prezentarea către Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a textului proiectului tratatului internațional în limba în care se va negocia, în scopul transmiterii acestuia partenerului de negocieri. Organul responsabil pentru încheierea tratatului este responsabil de exactitatea traducerii proiectului tratatului internațional.

(4) Inițierea negocierii unui tratat internațional se efectuează prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova, în baza decretului Președintelui Republicii Moldova sau a hotărârii Guvernului Republicii Moldova.

Articolul 8. Delegațiile pentru negociere

(1) Negocierea unui tratat internațional, cu excepția tratatelor specificate la art.13 al prezentei legi, se efectuează de către delegațiile oficiale, desemnate și împuternicite în acest scop prin decret al Președintelui Republicii Moldova sau prin hotărâre a Guvernului Republicii Moldova.

(2) Organul responsabil pentru încheierea tratatului internațional asigură, în strânsă cooperare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova,

participarea la pregătirea și negocierea tratatului a specialiștilor de calificare corespunzătoare, în particular, în domeniul dreptului tratatelor.

Articolul 8¹. Aprobarea semnării

(1) După finalizarea negocierilor se adoptă decizia cu privire la aprobarea semnării tratatului internațional. În cazul tratatelor internaționale care urmează a fi încheiate în numele statului, decizia se adoptă prin decret al Președintelui Republicii Moldova, iar în cazul celorlalte tratate internaționale – prin hotărâre de Guvern.

În cazul tratatelor internaționale specificate la art.11 alin.(1) și art.13 alin.(1) lit.d), dacă textele negociate ale acestora conțin diferențe de fond (diferențe care țin de obiectul de reglementare, de subiecții, drepturile și obligațiile acestora) față de textele asupra cărora au fost inițiate negocierile, semnarea tratatului internațional este precedată de consultarea Comisiei politice externe și integrare europeană a Parlamentului. În acest scop, Comisiei i se prezintă solicitarea de aviz consultativ, însoțită de documentele menționate la alin.(2) al prezentului articol.

(2) Propunerea cu privire la aprobarea semnării tratatului internațional este prezentată Președintelui Republicii Moldova, în cazul tratatelor internaționale care urmează a fi încheiate în numele statului, sau Guvernului Republicii Moldova, în cazul celorlalte tratate internaționale, de către organul responsabil pentru încheierea tratatului, de comun acord cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și prin intermediul acestuia.

Propunerea include textul tratatului internațional negociat, în limba de stat și, după caz, în limba de referință convenită de părți, nota informativă care conține referiri la procesul și rezultatele negocierilor, aspectele esențiale ale tratatului care au fost modificate și/sau completate în urma negocierilor, eventualele consecințe de ordin politic, financiar-economic sau de altă natură pe care le implică încheierea tratatului internațional. În cazul în care textul tratatului internațional negociat conține diferențe de fond față de textul asupra căruia au fost inițiate negocierile, la propunere se vor anexa avizele repetate ale ministerelor și ale instituțiilor de resort privind oportunitatea încheierii tratatului internațional, inclusiv avizul Ministerului Justiției privind compatibilitatea proiectului tratatului internațional negociat cu prevederile Constituției Republicii Moldova și cu legislația națională. Propunerea va conține referiri privind nivelul și funcția persoanei care va semna tratatul internațional.

(3) În caz de urgență a semnării tratatului internațional și doar dacă există temeiuri suficiente să se considere că proiectul tratatului propus spre semnare nu va conține diferențe de fond față de proiectul inițial al tratatului, se poate emite o singură decizie cu privire la inițierea negocierilor și aprobarea semnării tratatului, respectându-se procedura prevăzută la art.7. În acest caz, Comisia politică externă și integrare europeană a Parlamentului va emite un singur aviz cu privire la oportunitatea inițierii negocierilor și semnării tratatului internațional.

Articolul 9. Depline puteri

(1) Deplinele puteri se eliberează de către ministrul afacerilor externe și integrării europene conform deciziei privind inițierea negocierilor și conform deciziei privind aprobarea semnării tratatului internațional.

(2) Ministrul afacerilor externe și integrării europene eliberează deplinele puteri pentru participarea delegațiilor guvernamentale la reuniuni internaționale, dacă este necesar potrivit regulilor de procedură ale reuniunii sau organizației respective.

(3) Procedura solicitării și perfectării deplinelor puteri este stabilită de legislația Republicii Moldova.

Articolul 11. Tratatetele internaționale prezentate Parlamentului spre examinare

(1) Parlamentul Republicii Moldova decide asupra ratificării, acceptării, aprobării sau aderării Republicii Moldova la:

- a) tratatele internaționale încheiate în numele Republicii Moldova;
- b) tratatele internaționale care sînt semnate la nivel de guvern și se încadrează în una din următoarele categorii:
 - tratate de pace;
 - tratate politice sau care implică un angajament politic;
 - tratate cu caracter militar, care vizează capacitatea de apărare a Republicii Moldova, problemele dezarmării sau ale controlului internațional asupra armamentului, asigurarea păcii și securității;
 - tratate cu privire la teritoriu;
 - tratate care fac necesară adoptarea unor legi noi sau revizuirea legilor în vigoare, cu excepția tratatelor privind acordarea asistenței externe nerambursabile;
 - tratate care vizează participarea Republicii Moldova în organizațiile internaționale;
 - tratate care implică un angajament financiar;
 - tratate care vizează statutul persoanelor, drepturile și libertățile fundamentale ale omului;
 - orice tratate a căror ratificare este specificată în dispozițiile acestora.

(2) Dacă tratatul internațional prezentat Parlamentului Republicii Moldova spre examinare implică adoptarea unor legi noi sau modificarea legilor în vigoare, proiectul legii privind ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la tratatul internațional și proiectele legilor privind modificările în legislație se prezintă concomitent.

(3) Nu se admite ratificarea, acceptarea, aprobarea sau aderarea la un tratat internațional care limitează caracterul suveran, independent sau unitar al statului, precum și la cele care afectează neutralitatea permanentă a statului, exprimate, în particular, prin cedare sau schimb de teritoriu, transfer al competenței naționale în favoarea unei structuri supranaționale sau aderare la organizațiile de securitate colectivă, decît după examinarea problemei în cadrul unui referendum republican.

Articolul 19. Respectarea tratatelor internaționale

Tratatele internaționale se execută cu bună-credință, în conformitate cu principiul *pacta sunt servanda*. Republica Moldova nu poate invoca prevederile legislației sale interne ca justificare a neexecutării unui tratat la care este parte.

Articolul 20. Aplicarea tratatelor internaționale

Dispozițiile tratatelor internaționale care, după modul formulării, sînt susceptibile de a se aplica în raporturile de drept fără adoptarea de acte normative speciale, au caracter executoriu și sînt direct aplicabile în sistemul juridic și sistemul judiciar ale Republicii Moldova. Pentru realizarea celorlalte dispoziții ale tratatelor, se adoptă acte normative corespunzătoare.

Articolul 21. Interpretarea tratatelor internaționale

(1) Interpretarea tratatelor internaționale urmează a fi efectuată în conformitate cu normele și principiile dreptului internațional, astfel încît să se evite eventualele contradicții dintre prevederile legislației Republicii Moldova și dispozițiile tratatului.

(2) Poziția părții moldovenești față de interpretarea tratatului internațional, în cazul eventualelor contradicții dintre părțile la tratat, se determină luîndu-se în considerare opinia altor ministere și altor autorități administrative centrale sau altor instituții abilitate de atribuțiile cărora ține obiectul tratatului, precum și opinia Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova.

Articolul 22. Examinarea compatibilității prevederilor tratatelor internaționale cu Constituția Republicii Moldova

(1) Curtea Constituțională, sesizată în conformitate cu legislația, exercită controlul constituționalității prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte sau al unor dispoziții ale acestora.

(2) Tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, recunoscute de Curtea Constituțională ca incompatibile cu Constituția Republicii Moldova, nu sînt puse în vigoare și nu sînt aplicate.

2. Legea nr. 419/2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

Articolul 1. Domeniul de reglementare

(1) Prezenta lege definește datoria sectorului public, reglementează raportarea datoriei sectorului public, stabilește scopul, modul de contractare, debursare, rambursare, înregistrare și administrare a datoriei de stat, de acordare a garanțiilor de stat și de recreditare din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat.

(2) Prezenta lege reglementează datoria contractată, în numele Republicii Moldova, de Guvern prin intermediul Ministerului Finanțelor, datoria întreprinderilor de stat/municipale, a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public și a unităților administrativ-teritoriale cu termenul de scadență de un an și mai mare, precum și valorile mobiliare de stat, indiferent de termenul lor de scadență.

(3) Prevederile prezentei legi nu sînt aplicabile procurărilor de valută străină de către Banca Națională a Moldovei, precum și contractării creditelor de către Banca Națională a Moldovei de la Fondul Monetar Internațional sau de la alți creditori nerezidenți.

Articolul 5. Administrarea datoriei de stat și a garanțiilor de stat

(1) Datoria de stat și garanțiile de stat sînt administrate de Ministerul Finanțelor. În acest scop, Ministerul Finanțelor:

a) elaborează Programul anual al împrumuturilor de stat, în care se includ toate împrumuturile de stat interne și externe care urmează a fi contractate, precum și cele care au fost contractate în trecut și sînt în vigoare la momentul elaborării Programului, care este parte componentă a Cadrului bugetar pe termen mediu;

b) evaluează condițiile financiare ale împrumuturilor și/sau ale emiterii valorilor mobiliare de stat;

c) examinează condițiile contractelor privind împrumuturile de stat și garanțiile de stat, evaluează posibilitățile de împrumut și condițiile de finanțare pe piețele internaționale;

d) analizează oportunitățile și condițiile de contractare a mijloacelor necesare pentru dezvoltarea țării și pentru refinanțarea datoriei de stat și supraveghează ca impactul net al noului împrumut să nu depășească limitele datoriei de stat, stabilite în legea bugetului de stat pe anul respectiv;

e) pregătește și înaintează Guvernului proiectele de acte legislative și normative necesare pentru îndeplinirea obligațiilor și atribuțiilor de administrare a datoriei de stat și a garanțiilor de stat;

f) efectuează emisiunea primară a valorilor mobiliare de stat pe piețele financiare interne și externe;

g) determină volumul total al valorilor mobiliare care vor fi emise pe parcursul anului bugetar pentru plasare pe piețele financiare internă și externă, în limitele stabilite de legea bugetului de stat pe anul respectiv, și propune modificări la aceste limite în funcție de necesitățile financiare și de situația pe piețele financiare;

h) determină planul plasării interne și externe a valorilor mobiliare de stat la începutul fiecărui an bugetar, precum și modifică acest plan în funcție de necesități;

i) coordonează cu instituțiile financiare specializate emiterea valorilor mobiliare de stat care vor fi plasate pe piețele externe;

j) acumulează informația și monitorizează situația cu privire la datoria sectorului public;

k) evaluează situația privind datoria de stat și determină necesitatea căutării unor noi forme de reducere a datoriei, inclusiv restructurarea, refinanțarea, operațiunile de răscumpărare, swap și scutirea de plată a datoriei, precum și implementează aceste forme în limitele drepturilor prevăzute de prezenta lege;

l) evaluează și monitorizează riscurile financiare aferente portofoliului datoriei de stat;

m) primește, analizează și înaintează Guvernului recomandări în privința tuturor cererilor de emitere a garanțiilor de stat, ține evidența garanțiilor de stat;

n) comunică și coordonează chestiunile referitoare la administrarea datoriei de stat cu instituțiile financiare internaționale, agențiile guvernamentale, băncile străine și orice creditori interni sau externi;

o) reprezintă Guvernul în chestiunile referitoare la administrarea datoriei de stat;

p) colaborează cu agențiile de evaluare (rating) pentru calcularea riscului de țară pentru Republica Moldova;

q) elaborează programul "Managementul datoriei de stat pe termen mediu";

r) stabilește obiectivele administrării datoriei de stat și a garanțiilor de stat.

(2) În scopul deservirii datoriei de stat, Ministerul Finanțelor supraveghează și asigură rambursarea datoriei de stat, calculează și achită dobânda și alte plăți aferente, înregistrează toate achitățile efectuate.

Articolul 14. Destinația mijloacelor obținute din împrumuturile de stat

Mijloacele obținute din împrumuturile interne și externe de stat sau din plasarea valorilor mobiliare de stat, în limitele bugetelor anuale, vor fi utilizate pentru:

- a) sprijinirea dezvoltării economiei țării și activității investiționale;
- b) promovarea exporturilor;
- c) crearea de noi locuri de muncă și îmbunătățirea condițiilor sociale și ecologice în țară;
- d) lichidarea consecințelor calamităților naturale și ale altor situații excepționale;
- e) rambursarea anticipată, rambursarea, refinanțarea și restructurarea obligațiilor existente și a garanțiilor;
- f) finanțarea deficitului bugetar și acoperirea necesităților decalajului temporar de casă al bugetului de stat.

Articolul 33. Cazurile de acordare a garanțiilor de stat

Garanțiile de stat interne și externe sînt emise în cazuri excepționale, și anume:

- a) pentru garantarea împrumuturilor interne sau externe destinate realizării proiectelor finanțate din surse externe sau interne care prezintă o importanță majoră pentru economia națională;

b) pentru împrumuturile menite achitării înainte de termen a împrumuturilor garantate anterior cu garanții de stat, cu condiția ca noile împrumuturi să aibă un cost financiar mai mic;

d) pentru exercitarea competențelor prevăzute în Legea privind redresarea și rezoluția băncilor;

e) pentru garantarea creditelor acordate persoanelor fizice în conformitate cu Legea privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat "Prima casă".

Articolul 34. Procedura de acordare a garanției de stat

(1) Parlamentul adoptă hotărîrea privind acordarea garanției de stat pe baza propunerilor și proiectelor înaintate de Guvern.

(2) Persoanele juridice interesate care solicită acordarea unei garanții de stat în favoarea unui creditor trebuie să înainteze Ministerului Finanțelor o cerere, la care se anexează următoarele documente:

- a) actul de constituire a solicitantului;
- b) certificatul de înregistrare de stat a solicitantului;
- c) extras din Registrul de stat al întreprinderilor și organizațiilor cu privire la solicitant;
- d) bilanțul contabil al solicitantului pentru o perioadă de activitate de cel puțin 2 ani precedenți;
- e) certificatul privind lipsa datoriilor solicitantului față de buget;
- f) informația privind datoriile solicitantului față de creditori;
- g) copiile de pe toate documentele relevante privind proiectele care urmează a fi implementate;
- h) planul de afaceri unde se indică destinația împrumutului pentru care se solicită garanția de stat, prognoza privind profitul și distribuirea acestuia în perioada de garanție;
- i) proiectul contractului de împrumut pe care îl va încheia cu creditorul, unde se indică denumirea și adresa creditorului, suma împrumutului pentru care se solicită garanția de stat, condițiile de creditare, mijloacele de garantare a rambursării împrumutului, altele decît garanția de stat;
- j) informația privind activele care urmează a fi gajate.

(3) Creditorul care oferă împrumutul și debitorul care beneficiază de împrumut (solicitantul) sînt responsabili de corectitudinea și executarea planului de afaceri.

(4) Ministerul Finanțelor va decide în ce privește corespunderea cererii de solicitare a garanției de stat în termen de 30 de zile lucrătoare de la data depunerii acesteia și a documentelor anexate conform alin.(2), anunțînd solicitantul despre decizia adoptată.

(5) Garanția de stat nu poate fi acordată solicitantului garanției de stat dacă:

- a) situația financiară a solicitantului este nesatisfăcătoare;
- b) solicitantul nu are o altă garanție reală sau personală de executare a obligațiilor, suficientă pentru achitarea împrumutului și dobînzilor aferente;
- c) solicitantul are datorii scadente neachitate (datorii restante);

d) solicitantul este implicat în vreun proces judiciar în calitate de pârît sau inculpat ori este subiect al procedurii de insolabilitate;

e) proiectele prezentate nu sînt satisfăcătoare din punct de vedere economico-financiar.

(6) Solicitantul (debitorul garantat), în termen de 10 zile lucrătoare, informează Ministerul Finanțelor despre orice schimbare referitoare la informația prezentată la depunerea cererii, survenită fie înainte, fie după acordarea garanției de stat.

Articolul 43. Datoria întreprinderilor de stat/municipale și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public

(1) Datoria contractată de întreprinderile de stat/municipale și de societățile comerciale cu capital integral sau majoritar public nu constituie datorie de stat sau datorie a unităților administrativ-teritoriale.

(2) Contractele de împrumuturi interne sau externe prin care întreprinderilor de stat/municipale și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public li s-au acordat cu împrumut mijloace în monedă națională și/sau în valută străină, precum și deciziile acestor întreprinderi și societăți comerciale cu privire la emisiunea publică de obligațiuni ori contractele cu privire la vânzarea-cumpărarea de obligațiuni proprii investitorilor nerezidenți urmează a fi înregistrate la Ministerul Finanțelor. Modalitatea de înregistrare a contractelor/deciziilor este stabilită de Guvern.

(3) Guvernul nu poartă răspundere pentru datoria persoanelor juridice menționate în prezentul articol.

IV. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

1. Pe data de 13 martie 2020, printr-o singură hotărâre de Guvern (nr. 169), executivul a hotărât următoarele:

- S-a luat act de proiectul Acordului dintre Guvernul Federației Ruse și Guvernul Republicii Moldova privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat;
- S-au inițiat negocierile asupra acestui Acord și fără ca aceste negocieri să mai aibă loc, de facto;
- S-a aprobat semnarea Acordului.

2. Pe data de 17 martie 2020, la Moscova, a fost semnat Acordul dintre Guvernul Federației Ruse și Guvernul Republicii Moldova privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat;

3. Pe data de 21 aprilie 2020 prin hotărârea Guvernului nr. 252 s-a aprobat și s-a prezentat Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru ratificarea Acordului dintre Guvernul Federației Ruse și Guvernul Republicii Moldova privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat.

De remarcat că textul acordului propriu zis a fost adus la cunoștință publică abia pe data de 20 aprilie 2020 iar deja pentru data de 23 aprilie 2020 este programată ședința plenară a Parlamentului și primul subiect în ordinea de zi este ratificarea acestui Acord în două lecturi.

Astfel, autoritățile intenționează să-și asume intrarea în vigoare a acestui angajament financiar internațional într-un regim de urgență excepțional cu sfidarea tuturor procedurilor legale care vizează dreptul tratatelor.

Conform prevederilor art. 135 din Constituția Republicii Moldova și art. 22 din Legea privind tratatele internaționale anume Curtea Constituțională este unica împuternicită să verifice compatibilitatea unui tratat internațional cu prevederile Legii Supreme.

Mai mult ca atât, luînd act de jurisprudența anterioară a Curții Constituționale și interpretările oficiale, un tratat internațional poate fi supus verificării doar pînă la intrarea acestuia în vigoare (pînă la intrarea în vigoare a legii de ratificare și schimbul instrumentelor de ratificare între părți)¹.

V. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

1. Considerăm că prin exteriorizarea consimțământului părții Moldave de a fi legată de Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat, sunt depășite limitele articolelor, 1, 2, 126 și 129 din Constituția Republicii Moldova.

Astfel sunt sfidate principiile constituționale care vizează:

- Caracterul suveran și independent al statului;
- Statul de drept și legalitatea;
- Libertatea comerțului, protecția concurenței loiale;
- Protejarea intereselor naționale în activitatea economică, financiară și valutară;
- Utilizarea împrumuturilor și creditelor externe în interes național;
- Obligația Guvernului de a proteja interesele naționale în activitatea economică externă.

2. Obiectul Acordul contestat îl constituie acordarea unui împrumut în sumă de 200 mln euro pentru susținerea bugetului de stat, în două tranșe, cu o rată a dobînzii de 2 % anual, penalitate în caz de întârziere (10 zile) de 150% la rata dobînzii, etc.

Totodată, unele prevederi din Acord diferă substanțial de clauzele standard ale unor astfel de angajamente financiare încheiate cu alte state, condiții pe care le

¹ <http://constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=152&l=ro>

<http://constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=273&l=ro>

<http://constcourt.md/ccdocview.php?tip=decizii&docid=62&l=ro>

considerăm cel puțin discutabile, dar în realitate chiar foarte dăunătoare intereselor statului, condiții care pot afecta la modul direct suveranitatea și securitatea economică a statului.

Astfel, potrivit art. 2 din Acord, *Împrumutul se acordă cu condiția că Partea Moldovei nu are datorii restante și/sau dobânzi la datoriile restante pentru împrumuturile de stat oferite de către Partea Rusă sau pentru creditele acordate, cu acordul Părții Moldovei, de către băncile rusești debitorilor moldoveni și asigurate cu garanții de stat ale Federației Ruse sau asigurate de către societatea pe acțiuni „Agenția rusă pentru asigurarea creditelor de export și investiții”.*

Art. 3 pct. 3 prevede că *Partea Moldovei, în interesul extinderii relațiilor economico-comerciale între cele două țări, va depune efort pentru a asigura implementarea proiectelor comune pe teritoriul Republicii Moldova de către companiile rusești.*

Art. 7 pct. 2 prevede că *În cazul dacă datoria restantă și/sau dobânzile la datoria restantă pentru oricare din obligațiile Părții Moldovei pentru împrumuturile de stat oferite de către Partea Rusă sau pentru creditele acordate, cu acordul Părții Moldovei, de către băncile rusești debitorilor moldoveni și asigurate cu garanții de stat ale Federației Ruse sau asigurate de către societatea pe acțiuni „Agenția rusă pentru asigurarea creditelor de export și investiții”, nu sunt rambursate în termen de 180 de zile calendaristice de la data apariției restanțelor, Partea Rusă are dreptul să consolideze întreaga sumă a datoriei restante conform prezentului Acord, inclusiv suma principală, dobânda pentru împrumut și dobânzile pentru datoria restantă și să declare datoria consolidată către plata urgentă. Dobânzile, indicate în punctul 1 din prezentul articol se calculează la datoria consolidată, începând cu data apariției datoriei consolidate până la da rambursării complete a acesteia inclusiv.*

Art. 11 prevede că *Dezacordurile între Părți ce țin de interpretarea sau realizarea prezentului Acord se reglementează de către Părți pe calea consultațiilor și negocierilor bilaterale.*

3. Considerăm că cel puțin prevederile citate supra nu corespund intereselor naționale și economice ale Republicii Moldova, au fost negociate prost (dacă în genere au existat negocieri), atentează la suveranitatea și securitatea economică a statului.

Prevederile de la art. 7 care se rezumă la majorarea datoriei de stat pentru creditele persoanelor terțe față de Federația Rusă este o clauză care atentează direct la suveranitatea națională (art. 1 și 2), protejarea intereselor naționale în activitatea

economică, financiară și valutară, asigurarea libertății comerțului și concurenței loiale (art. 126) și evident, principiile protejării intereselor naționale în activitatea economică externă (art. 129).

Aceleași prevederi constituționale sunt depășite și în cazul art. 3 care prevede garanții și favoruri companiilor rusești.

Indiferent de toate asigurările autorităților precum că aceste prevederi nu vor afecta interesele statului, în practică, dacă intră în vigoare, aceste prevederi vor căpăta statut de norme internaționale care, în virtutea art. 8 din Constituție și Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor vor avea efecte superioare nu doar legislației naționale ale Republicii Moldova dar și față de Constituția țării.

Prevederile legate de un statut privilegiat companiilor rusești și referitor la datoriile persoanelor private față de entitățile ruse care pot deveni datorie de stat, vor lovi direct în capacitatea statului de a controla unele procese economice și financiare, vor pune în condiții inegale și nefavorabile entitățile juridice economice rezidente ale Republicii Moldova, va fi sfidat comerțul liber și concurența loială iar statul nu va fi în stare să asigure securitatea economică.

Principiul protejării interesului public, național în activitatea economică, financiară și valutară este un principiu primar și prevalează asupra interesului particular sau al unei categorii de beneficiari. Favorizarea subiectivă a intereselor de grup duce la violarea principiului priorității interesului social și național (HCC nr. 5/2011).

Un element constituțional inherent al unei economii de piață funcționale și deschise este libera concurență. Orice act având scopul de a împiedica, restrânge ori distorsiona concurența va avea drept rezultat funcționarea necorespunzătoare a economiei, crearea de dezechilibre și discontinuități în raporturile economice. Este inadmisibilă favorizarea unor agenți economici prin acordarea de avantaje financiare sau de alt tip. (HCC nr. 6/2014).

O dată cu supra îndatorarea Republicii Moldova în condiții net inferioare față de alte angajamente financiare și cu aceste condiții drastice Republica Moldova riscă să piardă o parte din suveranitatea sa națională.

Un exemplu ipotetic dar, cu regret realist.

O mare întreprindere din domeniul energetic al RM cu datorii istorice de câteva miliarde de dolari SUA, cu credite la entități din Federația Rusă, chiar și cu acordul părții Moldovei, în caz de nerambursare, devine datorie publică a Republicii Moldova. În acest caz, practic este inevitabilă situația în care Republica Moldova să

între în incapacitate de plată iar consecințele unui „default” suveran al statului este aproape echivalent cu pierderea unei mari părți ai suveranității naționale.

Menționăm faptul că legislația RM prevede expres care sunt procedurile acordării garanțiilor de stat și transformarea acestora în datorie de stat. Procedurile sunt descrise în capitolul VI al Legii nr. 419/2006. În acest context, prevederile art. 2 și 7 din Acord nu se încadrează în principiile și procedurile legale prevăzute în legea națională iar o dată intrate în vigoare, prevederile Acordului vor fi superioare legii.

De asemenea, nu corespund intereselor naționale și suverane ale statului prevederile de la art. 11 care nu acordă posibilitate de a soluționa eventualele litigii în instanțele de arbitraj internațional. Este o gravă limitare a dreptului suveran al statului și sfidarea principiilor utilizării împrumuturilor și creditelor străine în interes național.

4. Totodată, în procesul de inițiere, negociere și aprobare a prezentului Acord au fost sfidate normele legale prevăzute la art. 7 din Legea privind tratatele internaționale.

În materialele anexate la Acord nu am găsit niciun aviz prealabil inițierii negocierilor așa cum prevede art. 7 alin. (2) din lege. Nu există avizul Comisiei politice externe și integrare europeană a Parlamentului, nu există avizul obligatoriu al Ministerului Justiției privind compatibilitatea proiectului acordului cu Constituția. Nu am găsit alte documente relevante ce țin de argumentarea necesității acestui acord, nu știm care este organul responsabil de negocieri, nu știm cine exact din partea Republicii Moldova a negociat acest acord.

Luând act de faptul că printr-o singură hotărâre de Guvern din data de 13 martie 2020 s-a luat act de proiectul acordului, s-au inițiat negocierile și tot atunci, deja s-a aprobat semnarea Acordului, devine evident că negocieri, propriu-zise nu au existat, iar Republica Moldova a fost pusă în situația să accepte necondiționat condițiile impuse de partea rusă.

Deci, constatăm încălcarea procedurii și etapelor ce țin de inițierea și aprobarea unui tratat internațional conform legii privind tratatele internaționale. Astfel, a fost sfidat principiul legalității prevăzut la art. 1 din Constituție.

Curtea Constituțională are o bogată jurisprudență referitor la necesitatea respectării statului de drept și principiului legalității de către autoritățile publice în vederea neadmiterii arbitrariului. În special acest principiu urmează a fi respectat de puterea executivă și legislativă.

VI. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolul 4, alineatul (1), litera a) și art. 25¹ al Legii cu privire la Curtea Constituțională, și a articolului 4, alineatul (1), litera a) și art. 7¹ al Codului jurisdicției constituționale, precum și art. 22 din Legea privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

A. Primirea și **examinarea în regim de urgență** a prezentei sesizări pînă la adoptarea Legii de ratificare și intrare în vigoare a acordului internațional vizat. Tergiversarea examinării nu poate fi admisă dat fiind faptul că după intrarea în vigoare a acordului internațional verificarea constituționalității acestuia nu va fi posibilă *de jure*.

B. Suspendarea acțiunii hotărîrilor Guvernului nr. 169/2020 și 252/2020 prin care s-a aprobat semnarea Acordului și s-a aprobat proiectul de lege de ratificare a acestui Acord. Suspendarea acțiunii acestor acte este necesară în vederea suspendării procedurilor legislative de ratificare și intrare în vigoare a Acordului contestat, pînă la examinarea în fond a prezentei sesizări.

C. Verificarea compatibilității prevederilor din Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Federației Ruse privind acordarea Guvernului Republicii Moldova a unui împrumut financiar de stat, semnat la Moscova, la 17 aprilie 2020, cu Constituția Republicii Moldova, în special a următoarelor prevederi:

- Art. 2;
- Art. 3, pct. 3;
- Art. 7, pct. 2;
- Art. 11.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

